



Ольга КОЗАЧУК,
викладачка предметів «Українська мова»
та «Українська література»
ТВСВ м. Андрушівка
ЗП(ПТ)О «Коростишівський
професійний коледж»

**Методична розробка
уроку з предмета «Українська література»
на тему: «Література рідного краю.
«Сергій Сіваченко. Український поет, волонтер,
активний громадський діяч»**

Мета уроку:

навчальна: ознайомлення з життям та творчістю поета, волонтера та громадського діяча з Житомирщини Сергія Сіваченка; аналіз віршів поета, що присвячені військовій тематиці – в контексті загальних тематичних течій української літератури та як індивідуального авторського доробку;

розвивальна: розвиток вмінь і навичок критичного мислення, висловлення і відстоювання власних позицій щодо поезії; аналіз ситуацій та проблем, порушених у творах; розвиток навичок виразного читання поезій;

виховна: виховання поваги до людської гідності, толерантного ставлення до людей, поваги до точки зору співрозмовника; прищеплення любові до батьківщини, поетичного слова, почуття гордості за співвітчизника.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Метод проведення: урок-презентація.

Матеріальне оснащення: вислови, епіграфи, портрет поета, збірки його віршів, презентація, роздатковий матеріал (вірші).

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Перевірка наявності здобувачів освіти.

II. Оголошення теми і мети уроку.

Вступне слово викладача.

(1 слайд) Дорогі здобувачі освіти! Ви знаєте, що наша країна вже дванадцятий рік поспіль виборює право на свою незалежність, право на життя у боротьбі з підступним ворогом – російською ордою. Своєрідними хронологіями сучасної війни України проти агресора є українські поети та письменники. Тож поезії, особливо присвячені тематиці війни та миру, протистояння та героїзму, дуже важливі в контексті як сучасного літературного процесу, так і в його перспективі. Такою є творчість молодого поета і відомого волонтера із Житомирщини Сергія Сіваченка, з життям та творчістю якого ми сьогодні з вами познайомимося. (2 слайд).

III. Засвоєння нового матеріалу.

1. Слово викладача.

Життєвий шлях поета

(3 слайд) «Знаковою рисою Сергія Сіваченка є те, що він поєднує свою творчість з активною громадською діяльністю, розвитком спорту в області, впровадженням місцевих ініціатив. Загалом автор перебуває в постійному творчому пошуку. Він шукає нові ідеї, образи, символи, і це йому – вдається», – так говорить про поета Світлана Штатська, голова Житомирської обласної організації Національної спілки письменників України.

(4 слайд) Сергій Миколайович Сіваченко, який народився 8 жовтня 1984 року в селищі Хорошів на Житомирщині, є українським поетом, журналістом і громадським діячем. (5 слайд) Перші його поетичні твори були опубліковані в місцевій газеті, коли Сергію було

лише 9 років.

У 2001 році юнак закінчив Володар-Волинську школу (нині Хорошівський ліцей). Всі оцінки атестата – 12 балів.

(6 слайд) Вже у 2000 році, на момент завершення шкільного навчання, він стає лауреатом літературного конкурсу «Вірю в майбутнє твоє, Україно!», за що отримав грант на безкоштовне навчання у будь-якому закладі вищої освіти України. Обрав Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. (7 слайд) А далі – «семирічка» у Києві: активне студентство; 4 роки роботи на телеканалі НТН; і поміж тим – вихід до суперфіналу всеукраїнського інтелект-шоу «LG-Еврика».

У 2003 році, разом з Богданом Кутеповим, Сергій здобув звання співлауреата фестивалю студентської пісні «Київський гаудеамус».

Під час навчання в інституті журналістики він активно друкувався в студентському альманасі «Святий Володимир» та брав участь у молодіжних літературних студіях. Особливо важливим та знаковим для нього стало спілкування з Василем Герасим'юком, відомим українським поетом і лауреатом Шевченківської премії, який і дав молодому авторові важливі поради щодо творчої кар'єри. Він наголосив на тому, що видання своїх творів не повинно бути самоціллю, і що потрібно чекати на справжню оцінку критиків.

(8 слайд) А ще Сергій Миколайович протягом 10-ти років був провідним автором кросвордів у виданні «Ярмарка кроссвордов». *«Але у 2008 році принади мегаполісу набридають. Пакую валізи, повертаюся у рідне селище. Саме тут наразі – живу, олюднююся, імпровізую. Займаюся активною громадською діяльністю: є виконавчим директором Володар-Волинської районної федерації футболу та координатором громадського руху «Чесно в районі», – розповідає Сергій Сіваченко.*

Громадська діяльність

(9 слайд) Сергій Сіваченко брав активну участь у студентському самоврядуванні Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка.

У 2004 році разом з друзями-студентами долучився до участі в Помаранчевій революції.

З 2010 року у рідному Хорошеві активно працює у напрямку просування громадських ініціатив та протидії протиправним рішенням місцевої влади.

З листопада 2013 року – учасник Революції Гідності. Після її завершення бере активну участь у зміні дискредитованого керівництва району.

(10 слайд) З 2014 року, після початку збройної агресії з боку росії, займається волонтерською діяльністю. Він надає підтримку органам влади у питаннях патріотичного виховання молоді та вшанування пам'яті загиблих героїв у Хорошівському районі. Крім того, Сергій активно долучається до процесу декомунізації в цьому ж регіоні.

Пропоную послухати його поезію про волонтерство. (11 слайд)

Творчість Сергія Сіваченка

(12 слайд) Перша збірка Сіваченка під назвою «Римована сповідь» вийшла у форматі самвидаву в 2014 році, після його перемоги на обласному літературному конкурсі в Житомирі.

(13 слайд) У 2017 році вийшла його книга «Еволюція на граніті», яка здобула високу оцінку в літературних колах України. (14 слайд) В 2019 році поезії Сіваченка були включені до III тому антології сучасної української патріотичної поезії (м. Львів) та до книги «Обпалені крила. Поезія сучасної України».

Наразі Сергій Сіваченко є:

- лауреатом Всеукраїнського літературного конкурсу «Вірю в майбутнє твоє, Україно!» (м. Київ, 2000);
- лауреатом обласного поетичного фестивалю-марафону «Оксія» (м. Житомир, 2013);
- лауреатом обласного поетичного конкурсу «Апостроф» у номінації «Громадсько-патріотична лірика» (м. Житомир, 2015);
- номінантом на здобуття премії Міжнародного конкурсу «Стоп цензурі! Громадяни за вільні країни» у категорії «Вірш» (м. Київ, 2015);
- лауреатом Всеукраїнського поетичного вернісажу «Троянди й виноград» імені

Максима Рильського (м. Київ, 2017);

а також переможцем:

- Львівського обласного (зі всеукраїнським статусом) літературного конкурсу патріотичної поезії імені Катерини Мандрик-Куйбіди у категорії «Молода надія» (м. Львів, 2018);

- Всеукраїнського літературного конкурсу «Свою Україну любіть!» серед учасників АТО, військовослужбовців та волонтерів (м. Київ, 2018);

- Обласного літературного конкурсу «Краща книга року» (м. Житомир, 2018);

- Всеукраїнської літературної премії імені Василя Симоненка (м. Черкаси, 2018).

Загалом, Сергій має 25 нагород різних фестивалів та конкурсів.

У листопаді 2023 року поет і журналіст з селища Хорошів Сергій Сіваченко представив свою нову збірку поезій під назвою «Відсіч». Значна частина віршів, а саме третина, зосереджена на темах війни. А в цьому, 2024-му році, вона стала однією з найкращих книг року.

28 червня в Житомирі відбулося урочисте нагородження переможців щорічного обласного конкурсу «Краща книга року». З об'єктивних причин у 2022 та 2023 роках конкурс не проводився, тому у 2024-му до участі допускалися книги, видані за останні два роки. З-поміж 23 учасників було відібрано 10 найкращих творів.

«Відсіч» – це вже четверта збірка Сергія. У ній зібрані вірші, більшість з яких створено після початку повномасштабного вторгнення. Про свою творчість сам автор сказав так: *«Намагаюся прикривати інформаційні тили, тому що це також важливо. Звісно це не йде у порівняння із захистом нашими воїнами на передовій, але все одно в уми людей потрібно поступово вкладати і віру в перемогу, і те, що наша нація на найвищому піку свого творення. І потрібно із піднятою головою йти вперед».*

(16 слайд) Про свою творчість та діяльність сам Сергій так написав у своєму профілі Фейсбук:

«Почесно бачити своє ім'я в переліку переможців Літературного марафону «Війна Росії проти України. Відсіч». Цей конкурс мав особливу родзинку: в процесі оцінювання твори учасників декламувалися професійними акторами зі сцени Житомирського академічного театру ім. І. Кочерги. І якраз мої вірші здобули відзнаку в номінації «Театральні симпатії».

Дякуємо організаторам за втілення такої цікавої творчої ідеї, ціллю якої є пробудження нашої національної свідомості. А мистецька зброя повинна бути на передовій цієї боротьби!

І вкотре нагадаю, що змогу вільно жити та творити нам надають титанічні зусилля ЗСУ. Тож ми повинні бути гідними їхньої мужності в кожній (навіть побутовій) справі та не шкодувати високих слів для прославлення подвигів наших воїнів».

Таким чином, ми можемо говорити про те, що Сергій Сіваченко – багатогранна особистість, чия творчість тісно переплітається з активною громадською діяльністю.

«Вірші на воєнну тематику перші три місяці збройної агресії Росії я взагалі не писав. Мені потрібно було це все по-творчому переосмислити. Перші твори з'явилися вже після квітня 2022 року», – так сказав Сергій Сіваченко під час презентації своєї знакової збірки «Відсіч».

Проте справжній поет – завжди пророк, навіть якщо він спочатку про це не здогадується. І якщо читати поезії в контексті сьогодення, то одразу розумієш, про що вони. До речі, етимологія назви носить своє специфічне емоційно-сміслові навантаження:

«Назва, в моєму розумінні, це словоформа від Січі, від тих часів, коли Україна почала боротьбу понад 400 років тому із російською навалою. І зараз ми на вершині цієї боротьби із найкращими шансами на перемогу. І ця назва уособлює весь період виборювання нашої незалежності в боротьбі із Росією».

Тож не дивно, що у поезії Сергія Сіваченка так багато уваги приділено саме роздумам на теми війни та миру, боротьби та перемоги, насущних проблем воїнів – як на фронті, так і в тилу. Причому автор не обмежується сталими образами. Його вірші багаті на алегоричні образи та метаморфози, незвичайний сюжет і фантастичні паралелі. Повністю, до глибини, ці

рядки зможе зрозуміти тільки той, хто живе у війні, хто знає її жахи на власному досвіді, хто її побачив і відчув не через стрічки новин та екран телевізора.

2. Ознайомлення з поетичним доробком Сергія Сіваченка. Аналіз поезій.

Виразне читання та аналіз поезії «На Чернечій горі» (18 слайд)

Знаковою поезією, написаною до повномасштабного вторгнення, є вірш, присвячений українському Кобзарю, Тарасу Шевченку, «На Чернечій горі».

Вірш торкається глибоких роздумів про долю України, поєднуючи історичні і сучасні теми війни, миру та національного самоусвідомлення. Автор створює потужний образ Тараса Шевченка, який постає як символ національного духу та свідомості, що відчуває болючі переживання за долю України.

Поезія починається з образу Шевченка, що постає на Чернечій горі, мовчазного і задумливого. Він уособлює історичну тяглість і духовний зв'язок з Україною. Шевченко, як національний пророк, бачить далекі лани, що нагадують йому про «Заповіт», у якому він закликав свій народ до боротьби за волю. Його постать асоціюється з важким роздумом про теперішній стан країни та загрози, що нависли над нею.

Автор підкреслює загрозу з боку росії, використовуючи терміни «москалі» і «мокші», які вказують на московських загарбників. Історичні мотиви з минулого, як-от Богдан Хмельницький і його неоднозначний вибір союзу з Москвою, тут виступають у ролі попередження про повторення історичних помилок. Автор знову підкреслює, що росія завжди була і залишається ворогом української незалежності, що прагне «зігнути приземно народів спину». Це натяк на імперські амбіції та постійне бажання Москви підкорити Україну.

Вірш критикує ті частини суспільства, які досі піддаються ілюзії миру з росією, «котра точить на стан України криваву сокиру». Автор засуджує тих, хто залишається в полоні пропаганди і не усвідомлює справжньої небезпеки. «Рожеві надії» є символом наївності та самозаспокоєння, які можуть призвести до катастрофи, якщо не зрозуміти істинну загрозу.

Автор поезії закликає українців до пробудження і національної свідомості. Замість того, щоб вірити в облудні обіцянки і примирення, він пропонує звернути увагу на «бойовий однострій» та «загострений Тризуб» як символи нескореності й готовності до боротьби. Це заклик до рішучого протистояння ворогові, до зміцнення національного духу і військової могутності.

Завершальні рядки вірша пропонують бачення України, яка може стати «країною мрій», якщо народ усвідомить свою справжню силу і потенціал. Це Україна, яка здійснить мрії, що «примарно ввижались поміж заповітів Тараса». Автор вірить в краще майбутнє, але лише через подолання теперішніх викликів і тверду відданість національним ідеалам.

Отже, дана поезія – глибокий роздум про долю України, її історичні травми та виклики сучасності. Вірш критикує ілюзії миру з одвічним ворогом і натомість пропонує шлях активної боротьби за Україну, як «країну мрій». Це потужне звернення до українців про необхідність національної єдності, свідомості та рішучості у протистоянні ворогу.

Виразне читання та аналіз поезії «Молодий Чорногуз» (19 слайд)

Чорногуз, що «одиноким порятує на мінному полі», символізує беззахисність і вразливість в умовах війни. Його самотність підкреслює ізоляцію, яку відчувають люди в умовах конфлікту. Проте попри всі небезпеки, він «оминає» руїни та снаряди, що може символізувати надію на відновлення і мир. Продовжує свій шлях, що вказує на стійкість і рішучість навіть у найскладніших умовах. Мінне поле – це метафора небезпеки, яка оточує людей. Кроки «без слідів» вказують на те, що війна залишає за собою лише руїни і невизначеність. Це місце, де життя і смерть переплітаються в жорстокій реальності. Згадка про «пересіви касетних снарядів» і «близьку канонаду» підкреслює жорстокість війни, її руйнівну силу. Ці образи створюють атмосферу хаосу і насильства, в якій не існує безпеки. Поет сповідає «героїв полеглих», що свідчить про втрати, які приносить війна. Цей момент є важливим для осмислення жертв, які несуть люди на полі бою.

Через символіку чорногуза, мінного поля, а ще образ капелана, автор створює глибокий контекст, що дозволяє читачеві осмислити не лише жахи війни, але й можливість

відновлення та віру в краще майбутнє.

Виразне читання й аналіз поезії «На нульовому рубежі» (20 слайд)

Цей вірш сповнений потужних образів, які відображають тему війни, боротьби за свободу та національної ідентичності.

Образ «нульового рубежу» символізує крайній пункт, де відбувається безпосередня боротьба, межу між життям і смертю, між свободою і поневоленням.

«Пронизують, мов гострі шпаги»: образи шпаг і вогняних жалів підкреслюють небезпеку та агресію, з якою стикаються солдати. Вони також вказують на те, що кожен рух і погляд можуть мати вирішальне значення у війні.

Образ «окрилених месій» надає героїчний аспект борцям за свободу, порівнюючи їх із месниками. Тризуб, як символ України, є потужним знаком національної ідентичності та боротьби: «Гарячий тризуб рине в бій».

«Поля згорілі – мов арени» вказують на руйнацію, спричинену війною. Арена може символізувати місце бою, де відбуваються героїчні дії.

«Українець-матадор» символізує сміливість і рішучість українців у боротьбі з агресором. «Шматує клятий трикоleur» – вираження рішучості і ненависті до загарбників. А «священний ніж» тут стає символом боротьби за правду та справедливість, вказуючи на необхідність очищення землі від ворогів.

Символом духовної підтримки та надії на відновлення після страждань є вислів «тепло намолених ікон». Вираз «спокій стане, мов канон» підкреслює важливість миру та гармонії після бурі війни.

Так образи війни, героїзму та національної ідентичності створюють потужний контекст для розуміння сучасних викликів України. Автор використовує метафори і символи, щоб передати глибокі емоції та історичну пам'ять народу, закликаючи до очищення й відновлення.

IV. Закріплення вивченого.

1. Робота в групах.

- Складіть паспорт віршів, з якими ми ознайомилися на уроці, випишіть в зошити художні засоби. Підготуйте виразне читання.

2. Перевірка виконання завдання.

V. Підсумок уроку.

1. Заключне слово вчителя.

(21 слайд) Таким чином, ми можемо говорити про те, що Сергій Сіваченко – багатогранна особистість, чия творчість тісно переплітається з активною громадською діяльністю.

Творчість поета можна охарактеризувати як патріотичну, соціально орієнтовану та спрямовану на розвиток громади. Його діяльність отримала визнання на рівні держави, зокрема через нагороди від Верховної Ради, що підкреслює важливість його внеску в суспільство.

2. Оцінювання.

VI. Домашнє завдання.

Вивчити напам'ять будь-яку на вибір поезію Сергія Сіваченка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутко Т. В Житомирі нагородили переможців щорічного обласного конкурсу «Краща книга року». – Режим доступу : <https://suspilne.media/zhytomyr/779449-v-zitomiri-nagorodili-peremozciv-soricnogo-oblasnogo-konkursu-krasa-kniga-roku/> (дата звернення : 25.12.2024).
2. Бутко Т. «Перші місяці агресії взагалі не писав про війну». – Режим доступу : <https://suspilne.media/zhytomyr/611501-persi-misaci-agresii-vzagali-ne-pisav-pro-vijnu-poet-i-zurnalist-z-zitomirsini-sergij-sivachenko-pro-svou-novu-zbirku/> (дата звернення : 26.12.2024).
3. Воздвиженський К. Війна й українська література. Революційна зміна поколінь. – Режим доступу : <https://texty.org.ua/articles/102766/vijna-j-ukrayinska-literatura-revolucijna-zmina-pokolin/> (дата звернення : 25.12.2024).
4. Жінка-українка. Сергій Сіваченко – журналіст, поет. – Режим доступу : <http://ukrainka.org.ua/serhiy-sivachenko> (дата звернення : 25.12.2024).
5. Житомир онлайн. У Житомирі відбулась презентація книги Сергія Сіваченка «Відсіч». – Режим доступу : <https://zhitomir-online.com/2023/11/04/u-zhytomyri-vidbulas-prezentaciya-knygy-sergiya-sivachenka-vidsich.html> (дата звернення : 26.12.2024).
6. ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ. Фейсбук-сторінка. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/groups/848149831999686> (дата звернення : 25.12.2024).
7. Житомирська міська рада. Вечір поезії з митцями сучасності. – Режим доступу : <https://zt-rada.gov.ua/?pages=16606> (дата звернення : 27.12.2024).
8. Краща книга року. Управління культури та туризму ЖОВА. – Режим доступу : <https://oda.zht.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/Krashha-knyga-roku.pdf> (дата звернення : 26.12.2024).
9. Курінна І. Книги про війну в Україні. 10 видань, які побачили світ у 2022 році. – Режим доступу : <https://svoi.city/articles/263038/knigi-pro-vijnu> (дата звернення : 27.12.2024).
10. Новий акрополь. Поезія. – Режим доступу : <https://svoi.city/articles/263038/knigi-pro-vijnu> (дата звернення : 27.12.2024).
11. Портал «Аркуш». Сергій Сіваченко. – Режим доступу : <https://www.arkush.net/user/1221?tab=verse> (дата звернення : 28.12.2024).
12. Сергій Сіваченко. Особистий профіль в соцмережі фейсбук. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100000758074927> (дата звернення : 26.12.2024).
13. Суспільне Житомир. Про вірші на воєнну тематику. – Режим доступу : <https://t.me/s/suspilnezhytomyr?before=18688> (дата звернення : 27.12.2024).
14. Толокольнікова Т., Бліндюк М. Культурний фронт. Війна очима наших письменників за кордоном. – Режим доступу : <https://suspilne.media/247485-kulturnij-front-vijnaocima-nasih-pismennikov-za-kordonom> (дата звернення : 28.12.2024).
15. Хоменко М. Війна в книжках: 7 книг, які варто прочитати. – Режим доступу : <https://starylev.com.ua/blogs/viyna-v-knyzkax-7-knyg-yaki-var-to-procytaty> (дата звернення : 28.12.2024).

Примітка: презентація до методичної розробки уроку з предмета «Українська література» на тему: «Література рідного краю. «Сергій Сіваченко. Український поет, волонтер, активний громадський діяч» (Ольга КОЗАЧУК, викладачка предметів «Українська мова» та «Українська література» ТВСВ м. Андрушівка ЗП(ПТ)О «Коростишівський професійний коледж») – в електронних додатках.

Рецензент: Антоніна ГОЛУБЕНКО, методист НМК ПТО у Житомирській області.